JVBILEVSZ,

ABO

MIŁOSCIWE LATO,

Ludźiom prostym do zrozumienia krotko opisáne,

Przez

X. SZYMONA STAROWOLSKIEGO, KANTORA TARNOWSKIEGO.

Zá dozwoleniem Vrzędu Duchownego.

W KRAKOWIE,
W Drukárni Fránćiszká Cezárego, K. I. M. Typográphá, Roku P. 1651.

Czytelniku Nabożny,

Dwie rzeczy masz w tey Kśiążeczce opisáne:

Pierwsza. *Co to iest Iubileusz, y iáki pożytek d[...] szom wiernym przynośi.*

Druga. *Iáko się masz spráwowáć, ábyś g[...] dnie ten Iubileusz, ábo Miłośćiwe Lát[...] mogł otrzymáć.*

A to Miłośćiwe Láto tákie iest / iákie było w Rzymie Roku 1650. przeszłego.

Od Oycá ś.

INNOCENCYVSA X. Papież[...]

Ná żądánie KROLA I. M.

do Korony Polskiey pozwolone;

Ktore będźie trwáło od Niedźiele pierwszey Mi[...] śiącá Sierpniá, przypadáiącey dniá 30. Lipc[...] záczynáiąc od pierwszego Nieszporu w Sobotę: á[...] do Nieszporu ostátniego w dźień ś. Andrzeiá Apostołá, dniá 30. Listopádá, przez cáłe cztery Mieśiące.

PIERWSZA CZĘSC
O IVBILEVSZV,
Abo
Miłośćiwym Lećie.

ROZDZIAŁ I.
Co to iest Iubileuß, ábo Miłośćiwe Láto?

DWá Testámenty P. Bog w Kośćiele swoim świętym / dla zbáwienia narodu ludzkiego postánowił. Jeden Stáry Testáment/ ktory nápisał Moyżeß y Prorocy; á to pospolićie zowiemy Biblią. A drugi Nowy Testáment / ktory postánowił Syn iego Jednorodzony Chrystus IEZVS, á nápisáli go Ewángelistowie święći y Apostołowie: á to iednym słowem zowiemy Ewángelią.

Stáry Testáment iednemu tylko narodowi Jzráelskiemu był dány. A nowy wßytkim narodom / co ich ieno iest ná świećie/ áby przezeń wßyscy ludźie byli zbáwieni.

Stáry Testáment był figurą ábo wize-

runkiem Nowego / znacząc to pod zasłonámi w Synágodze Żydowskiey / co się dziać miáło známi w Kośćiele Páná Chrystusowym. A Nowy Testáment iest náuká prawdziwa / drogę nieomylną vkázuiąc do niebá; ábyśmy wierząc w Chrystusá Bogá y człowieká prawdziwego; á czyniąc vczynki dobre / otrzymáli zbáwienie wieczne / przez nadrożßą mękę y zasługi iego.

Miedzy inßemi tedy rzeczámi y vstáwámi Stárego Testámentu / był też Jubileuß od Moyżeßá z rostázánia Bożego postánowiony táki / áby lud Jzráelski od wźięćia Zákonu / y przykazánia Boskiego / pięćdźieśiąty Rok świećili do tąd / áżby przyßedł Messyaß świátu obiecány.

A ten Jubileuß ták odpráwowáć mieli. Naprzod / tego Roku nie mieli nic śiać / ále się mieli przez ten Rok sustentowáć vrodząiem tákrocznym / (ktory im ná to vmyślnie P. Bog nád zwyczay we troynasob obfitßy dawał) y temi fruktámi / ktore ziemiá y drzewá dobrowolnie z siebie tego Roku nád zwyczay tákże wydawáły. *Num: vlt. & Leuit. cap: 25.* A dla tego to ten Rok Jubileußem zwano / od słowá Żydowskiego IOBEL, co znáczy Producere, iż tego Roku ziemiá bez prace ludzkiey / niewypowiedziánie wielkim dostátkiem / owoce

owoce y iárzyny rożne / y groná winne z śiebie wydawáłá. *S. Hieron: super Leuit.*

Tegoż Roku wracano przedane Máietności / domy / grunty / Ogrody / Zamki / Folwárki / stárym Possessorom / bez vpominánia się názad dánych zá nie pieniedzy. Dárowano niewolniki wolnośćią / odpuszczano długi / y więzniow wszelákich z więzienia wypuszczano. A przeto ten Rok zwano Rokiem Wolnośći / Rokiem Łáski / Rokiem Odpuszczenia / Rokiem Przywrocenia: co wszytko w sobie zámyka to słowo Iubileusz.

A tákowych Jubileuszow / powiádáią Tłumácze Pismá ś. odpráwili Zydzi / począwszy od weśćia do Ziemie obiecáney / áż do przyśćia Páná Chrystusowego ná świát / trzydźieśći y trzy. (Podobno ná znák wieku Páná Chrystusowego / ktory ták wiele lat mieszkał tu ná ziemi známi) *Hieron: lib: 2. in Isa. Ambr: to: in Psal: 50. Ruper: Abb. lib: 2. in Leuit. cap: 32. & alij.*

W Nowym záśię Zakonie / Jubileusz znáczy / Rok Łáski y miłośierdźia Páńskiego / Rok obfitośći owocow duchownych / y odpuszczenia grzechow. Jż iáko Zydom Rok Jubileuszu dawał obfitość owocow doczesnych bez prace ludzkiey: y wrácano Máietnośći przedáne bez pieniedzy / y dárowano wolność wszy-

tkim więźniom y niewolnikom: Ták Roku świętego / ktory Miłościwym Látem zowie-my / otrzymywáią Kátholicy nabożni odpu-szczenie y winy / y karánia zá grzechy swoie: y wracáią się do pierwszey wolności / ktorzy się byli Czártu przeklętemu w niewolą zaprzedá-li; y nábywáią possessyey Krolestwá niebie-skiego / ktore byli zá márności tego świátá zá-przedáli. A że iednym słowem záwre / záży-wáią tego Roku przez owoce dobrych vczyn-kow / owocow dárow niebieskich spływáiących ná dusze násze / z obfitych zásług Zbáwicielá nászego / Mátki iego Przenaczystszey / y wszy-tkich Swiętych iego / według oney obietnice przez Izáiaszá powiedziáney / *Isaiæ 61.* Spiritus Domini super me, eò, quod vnxerit Dominus me: ad annuntiandum mansuetis misit me, vt mederer contritis corde, & prædicarem captiuis Indulgentiam, & clausis apertionem: vt prædicarem Annum placabilem Domino.

A że tąż mocą Páná Chrystusową / Wikáryusz iego Biskup Rzymski / iáko Naywyż-szy Pásterz owieczek iego / száfuiąc w ten Rok święty zásługámi męki iego przenadroższey / y Swiętych iego wybránych / odpuszcza pokutu-iącym karánie zá grzechy należące / y otwiera nam wrotá do niebá / (co znáczy Apertio Portæ

Portæ Sanctæ) dla tego ten Rok / zowie się Rokiem Swiętym / Rokiem Zbáwiennym / Rokiem Odpuszczenia / y Łáski Bożey / Rokiem Pokoiu dusznego / y Miłościwym Látem: co wszytko w sobie záwiera to słowko / Iubileusz.

ROZDZIAŁ II.

Kto naprzod postánowił Iubileusz, y iáko dawno?

SAm naprzod Chrystus Pan Jubileusz postánowił / kiedy nam Zakon Łáski ábo Ewángeliey swoiey swiętey opowiádał / y odpuszczał grzechy rozmáitych stanow ludziom. Jáko mamy o Mágdálenie świętey / ktora vsłyszawszy on głos Páński / Lucæ 7. *Odpuszczone sæ grzechy twoie, idź w pokoiu*: wielką vczułá poćieche ná duszy / wielkie Miłośćiwe Láto otrzymáłá. Tákże y oná druga / kiedy iey rzekł Pan / Ioan: 8. *Zaden ćię nie potępił Niewiásto, y ia ćiebie nie potępiam; idź, á iuż więcey nie grzeß.* Nuż Lotrá ná krzyżu wiszącego / iáko wielkie szczęśćie / á práwie Miłośćiwe Láto potkáło / gdy vsłyszał od Páná one pocieszne słowá / Lucæ 23. *Záprawdę powiádam tobie, dźiś zemnæ będźieß w Ráiu.* Y dla tegõ to Páná wychwala Psálmistá święty /

 iż bez

iż bez żadnych zasług nászych odpuścił nam nieprawości násze / y odpuszcza nie przestáiąc. Remisisti iniquitatem plebis tuæ, operuisti omnia peccata eorum. *Psal: 84.*

Potym Apostołom swoim kazał ten Jubileusz po wszytkim świecie opowiádáć / y odpuszczáć grzechy ludziom / kiedy tchnąwszy ná nich Duchá ś. rzekł im: Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt. *Ioan: 20.* Jáko mnie / powiáda / posłał Oćiec / opowiádáć ten Jubileusz / y odpuszczáć grzechy / ták ia was posyłam z tákową moca odpuszczánia grzechow. A osobliwie tobie Pietrze dam klucze Krolestwá moiego niebieskiego: Et quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cœlis : & quodcunque solueris super terram, erit solutum & in cœlis. *Matth: 16.* Stąd tedy Papież / iáko Wikaryusz P. Chrystusow / á Nástepcá Piotrá ś. poczawszy od czásow Apostolskich miał władzą vstáwiczną odpuszczáć grzechy / y przyimowáć do Kośćiołá tych / ktorzy ábo dla boiáźni mąk záprzeli sie byli Páná Chrystusá / á potym pokutowáli zá to / y wracáli sie do wiáry świętey. Abo oderwawszy sie dla vporu swoiego od iedności Kośćiołá / osobne sobie Stárszeństwo y náukę stánowili: ábo zwiedzieni od Heretykow/

kow / w błedách y bluźnierstwie rozmáitym żyli: ábo li też rospuściwszy się ná swawolą / w iáwnych grzechách leżeli: á potym zás vpámietawszy sie / y obaczywszy / zá swoie nieprawości żáłowáli. Tákowym wszytkim według potrzeby / okázyey / czásu / y osob / Papieże świeci ábo pokutę iáwną náznaczáli / y karánie czynili: ábo odpuszczáli / y winę przegladáiąc / y karánie doczesne / o czym pełno w Konciliách ábo Synodách Kościelnych.

A drudzy zásię Biskupi / iáwnogrzesznikow ná poczatku Postu / Pokutę im náznáczywszy / z Kościołá ich wygániáli / y drzwi Kościelne przed niemi zámykáli z pewnemi Ceremoniámi przez Dyákony swoie. Wyrażáiąc to ná nich / iáko pierwszy Rodzic nász Adam / dla przestępstwá swoiego był z Ráiu wygnány od Páná Bogá / y Anyoł był v brámy Ráyskiey postáwiony / áby go był mieczem ognistym od niego odpedzał. A zás w wielki Czwartek / gdy Pokutę náznáczoną odpráwili / otwierano im wrotá Kościelne / y z pewnemi Ceremoniámi odpuszczano im grzechy / y do społeczności wiernych Páńskich przypuszczano; dáiący znáć / iż iuż są godni wniść w Portę niebieską / ponieważ żáluiąc zá grzechy swoie / dosyć spráwiedliwości Páńskiey vczynili / y stáli sie vczestnikámi zasług P. Chrystusowych / y Swietych iego.

R

A ztąd to Bonifácius Osmy / postánowiwszy Jubileusz powszechny co sto lat / ktory áż do iego czásow prywatnie sie w Rzymie záwsze odpráwowal / (á záczal sie ten pierwszy publikowány Jubileusz Roku P. 1300.) tę Ceremonią dawną w otwierániu drzwi Kośćielnych wznowil / y názwal ie Drzwiámi świetymi / iż Rok świety od dniá otwárćia tych Drzwi záczynal sie; á przy záwárciu zásie konczyl sie. Ale że dáleko bylo czekáć stá lat / y rzadkiby byl człowiek / ktoryby tego Jubileuszu świetego doczekal sie; dla tego Klemens Szosty / stosuiąc sie do Stározakonnego Jubileuszu / w lat pięćdzieśiąt te Drzwi świete otworzyl / y Miłościwe Láto obwolal Roku 1350. Po nim zásie Vrban VI. postánowil byl / áby sie Jubileusz Wielki we trzydzieśći y trzy látá odpráwowal / ná pámiątkę tego / iż Chrystus Pan / ktory nam naprzod ten Jubileusz z niebá przyniosl / y męką swoią nadroższą wrotá do niebá otworzyl / 33. látá známi ná ziemi mieszkal. *Cranzius lib: 10. Metr. Greth. lib: 2. de sacris pereg. cap: 15.*

A po Vrbanie Szostym Páwel Wtory postánowil / áby co dwádzieśćiá y pięć lat Jubileusz odpráwowány bywal / żeby káżdego wieku ludźie / młodzi / stárzy / y śrzedni / mogli byc vczestnikámi tego Jubileuszu świetego.

Potwier-

Potwierdźił tego Sixtus IV. y obwołał Jubileus Roku 1475. Po nim Alexander VI. Roku 1500. Clemens VII. Roku 1525. Iulius III. Roku 1550. Gregorius XIII. Roku 1575. Clemens VIII. Roku 1600. Vrbanus VIII. Roku 1625. A teráźnieyszy Oćiec ś. INNOCENTIVS X. Roku przeszłego/ 1650.

Záwsze tedy Jubileusz bywał w Kośćiele Páná Chrystusowym/ iáko sie wyżey powiedźiáło/ y záwsze do Grobu Piotrá ś. ludźie z dáleká przychadzáli/ áby byli mogli Miłośćiwe Láto/ to iest odpuszczenie grzechow swoich otrzymáć. Ale naypierwszy Bonifácyus VIII. z záwołánym opowiedzeniem/ y z pewnemi Ceremoniámi świecenie Jubileuszu postánowił: y żeby pewne Kośćioły/ ći co do Rzymu dla Odpustu przyida/ z nabożeństwem náwiedzáli/ y modlili sie zá wywyższenie Kośćiołá świetego/ zá wyniszczenie Herezyey/ y zgode Pánow Chrześćiáńskich/ przez pewne dni/ przykazał.

ROZDZIAŁ III.

Co zá rożnicá miedzy Indulgencya, Iubileußem, á Miłośćiwym Látem?

Kiedy Chrystus Pan polećił Piotrowi ś. owieczki swoie/ mowiąc: Pasce oues meas,

meas, *Ioan: 21.* záraz mu też zlećił y ßáfunek ſkárbu nieſkonczonego záſlug ſwoich / & omnium electorum, áby wedlug potrzeby vdźielał ludźiom pokutuiącym zá grzechy ſwoie / á ſtáráiącym ſię o łáſkę Páná Bogá ſwoiego; ktory wßytkich nas chcący zbáwić / zá naymnieyßy náß vczynek dobry / dáie zapłátę nieoßácowáną w Kroleſtwie ſwoim niebieſkim. Do ktorego Kroleſtwá niebieſkiego ábyſmy tym ſnádniey wniść mogli / Naywyżßy Páſterz Kośćiołá ś. pozwala nam Odpuſty rozmáite / ktore ſię dźielą ná Indulgencye / ná Iubileuß / y ná Miłośćiwe Láto / ábo Iubileuß wielki / ktory ANNVM SANCTVM zowiemy.

Indulgencya tedy ma ſię rozumieć / odpußczenie karánia zá iáki wyſtępek popełniony / áby zań nie był człowiek áni ná tym / áni ná onym świećie po śmierći karány. A to odpußczenie pewnego tylko czáſu / y ná pewnym mieyſcu / ábo li też dla pewnego iákiego vczynku dobrego / bywa od Páſterzá Naywyżßego pozwolone: ktory iáko Oćiec łáſkáwy / dobrotliwego Bogá y Zbáwićielá náßego / oſobę ná ſobie ponoßąc / ma politowánie nád vlomnośćiámi náßemi: y wiedząc / że ſię zá nie ſámi vſpráwiedliwić Sędźiemu Naywyżßemu nie możemy / z ſkárbu záſlug iego nieſkonczonych

nych vdźiela nam łáski / przez ktorabyśmy oczyszczeni zostawszy od nieprawośći nászych / mogli łátwiey przeiednáć Máiestat iego Boski przez vżywánie Naświetszego Sákrámentu / y Pokute prawdziwą. Ná przykład / kiedy kto náwiedźi Kośćioł Pánny Máryey w Rynku Krákowskim / we świeto iey Poczećia niepokalánego; á tám modląc sie zá vspokoienie Krolestwá Polskiego / zmowi Litánią Loretáńską; otrzyma Odpustu lat dźieśieć / ábo li też Odpust zupełny. Rozumieć sie ma naprzod mieysce sámo / to iest: że ten Odpust masz otrzymáć w Kośćiele Rynkowym / á nie w inszym iákim Mieśćie / ábo ná Przedmieśćiu. Potym rozumie sie czás / ktorego ten Odpust masz otrzymáć / to iest: w dźień Niepokalánego Poczećia Pánny Máryey. A nákoniec rozumie sie sam dobry vczynek / zá ktory masz ten Odpust otrzymáć / to iest: gdy sie bedźiesz modlił zá vspokoienie Krolestwá Polskiego / mowiąc Litánią o Naświetszey Pánnie. Ale to wiedźieć trzebá / iż Odpustu tego otrzymáć nie możesz / áżci pierwey bedźie winá / ábo grzech twoy odpuszczony: bo Indulgencya odpuszcza karánie zá grzech / á grzech twoy odpuszcza sie przez wlanie łaski niebieskiey ná dusze twoie. *Concil: Trid. Sess. 6: cap: 7. & 9. de Sacr.* Trzebá tedy naprzod

żáło-

żałowáć zá grzechy twoie / ktoremiś Máiestat
Boski obráźił; potym trzebá śię ich przed Ká-
płanem wyspowiádáć. A nákoniec / mieć
przedśięwźięćie státeczne/ więcey Oycá niebie-
skiego podobnemi ábo inszemi grzechámi nie
obráżáć. To dopiero tobie Kápłan / tą włá-
dzą / ktorą ma od Páná Bogá / grzech twoy
odpuśći / y rozgrzeszy ćię od niego; á ná dosyć
vczynienie spráwiedliwośći Boskiey / pokutę
przystoyną / według rostropnośći swoiey grze-
chy twoie vważywszy/náznáczy. Coś tedy zá te
grzechy twoie miał wieczne karánie po śmier-
ći ponośić/ toć ie Pan Bog zá rozgrzeszeniem
Kápłáńskim odpuszcza / á przemienia w kará-
nie doczesne / lubo ná tym świećie / lubo w
Czyscu po śmierći. A cobyś miał to doczesne
karánie (ktore Pan Bog rożnie rożnym ná-
znácza) od Páná Bogá zá grzechy twoie ná-
znáczone / lubo zá żywotá / lubo po śmierći
ponośić; toć to owá Indulgencya w tym Ko-
śćiele / ná ten dźień ábo święto / zá táki ábo
owáki dobry vczynek wypełniony/ ábo wszytko
znośi y odpuszcza / kiedy iest Indulgentia Ple-
naria; ábo część iáką pewną tego karánia/kto-
reś miał ponośić. Ná przykład / ieśliś miał
według woley Bożey náznáczone karánie do
dźieśiąćiu lat ćierpieć w ogniu Czyscowym /
á Indulgencyey Trium annorum,ábo quin-
que

que annorum dostąpiłeś ná onym Odpu⸗ ście: toć ieszcze zostáie zá one grzechy twoie siedmi ábo pięciu lat karánie w Czyścu / zá o⸗ ne grzechy twoie / ná dziesięć lat od P. Bogá osądzone. *Bellar: Tract: de Indulgen.*

Jubileusz záśie / ábo Miłościwe Láto / iest większe ieszcze odpuszczenie grzechow/niżeli Indulgentia Plenaria. Bo kiedy Oćiec ś. po⸗ zwala do ktorego Páństwá Jubileusz/naprzod go náznácza w pewnym tylko Mieście / nie we wszytkich Miástách Krolestwá onego; y w iednym tylko Kośćiele Miástá onego / nie we wszytkich Kośćiołách: y iednemu Zakono⸗ wi / nie wszytkim Zakonom / ktore sie náyduią w Páństwie onym. *Powtore.* Náznácza pe⸗ wne Kośćioły do náwiedzenia / trzy ábo czte⸗ ry: pewną Jáłmużnę dáwáć / przez trzy ábo cztery dni: pewne dni pośćić / trzy ábo wię⸗ cey: y pewne Modlitwy zá potrzeby Kośćio⸗ łá Bożego odmáwiáć. *Potrzećie.* Náznácza pewny czás / poki ten Jubileusz / ábo Miło⸗ śćiwe Láto ma trwáć; tydzień / ábo dwie Niedzieli / ábo co więcey. Ktorego czásu gdyby kto opuśćił nabożeństwo swoie odpráá⸗ wić / iuż po dokończeniu Jubileuszu dziśia / nie może iutro onego opuszczonego Odpustu dostąpić / luboby wszytkie te kondicye wypeł⸗ nił / ktore były pod czás Jubileuszu do dostą⸗

spienia

pienia odpuszczenia grzechow náznáczone. A Indulgencya ná pewnym mieyscu wiecznie náznáczona / trwa vstáwicznie : ieno że tey kondicyey nie ma przyłączoney sobie/ ktorą ma Jubileusz ábo Miłościwe Láto/ iż w ten czás Ociec ś. pozwala Spowiednikom / ná mieyscu onego Jubileuszu / od Biskupá wysádzonym / rozgrzeszáć ab omnibus Casibus, Censuris, pœnis, excommunicationibus, & sententijs. (Excepta Irregularitate, & hæresi) ták iáko może rozgrzeszáć sam Biskup. Pozwala y śluby vczynione odmieniáć / ábo wotá/ (ále nie czynić wolnemi od nich) w rowne/ábo lepsze vczynki dobre : ále nie w mnieysze ábo podleysze / quia hoc saperet dispensationem. *Caiet. in Sum: V.* Votum. *c. vlt.*

Nákoniec / Rok święty ábo Miłościwe Láto powszechne / ktore w pięć dwádzieśćiá lat odpráwuie się / naywiększe nam łáski z niebá przynośi / y naywiększe grzechow odpuszczenie w ten czás nam od Stolice Apostolskiey bywa pozwolone/ták iáko w sámym Rzymie było publikowáne / ofiáruiąc P. Bogu ná wypłácenie wszytkich nieprawośći nászych/ Krew nadroższą Jezusá Chrystusá Páná nászego / zasługi Błogosłáwioney Mátki Bożey/ y Swiętych iego obfituiące/ ktorych nam ná ten czás dla słusznych przyczyn Naywyższy Pásterz/

Pásterz / iáko Száfarz Boży / z Skárbu Kośćiołá ś. Chrześćiáńskiego hoynie vdźiela/iáko ten / ktoremu dano y powierzono klucze Krolestwá niebieskiego.

ROZDZIAŁ IV.

Co zá owoc przynośi nam ten Iubileusz, ábo Miłośćiwe Láto.

W Kośćiele onym pierwszym zá Apostołow / y po Apostołách / Chrześćiánie byli pobożni ludźie / y cnotliwi / ktorzy śie ták grzechu iáko Czártá sámego strzegli / y woleli ráczey gárdło dáć / niżeli grzech iáki śmiertelny przed Pánem Bogiem popełnić. Ztąd Páweł ś. w Liśćiech swoich zowie ie świetymi: nie tylko dla tego / że przez Chrzest poświeceni byli / ále że ták świątobliwie żyli / iż co raz ná Chrzćie ś. Pánu Bogu swoiemu / ktory świety iest / przyobiecáli / ráczey śie dawáli ná męki rozmáite y śmierći / niżeli tego odstąpili.

Lecz/ iż nátura ludzka vłomna iest / (bo choć nas Pan ná Chrzćie omył od grzechow nászych ; pożądliwośći iednák/ktora iest z grzechu / y do grzechu ćiągnie / dla boiu / á zátym dla korony większey z nas nie znioſt) ieśli kiedy człowiek ktory po Chrzćie w grzech iáki śmier-

telny vpadł/wielka była ná to kárá w Kośćie-
le Bożym; nie tylko po kilku / ále y po kilku-
nastu lat zá ieden grzech śmiertelny pokuty
tákiemu náznáczano / á drudzy y do śmierći
pokutę náznáczoną miewáli / od Kośćiołá y
od Ołtárzá świętego oddalonemi będąc. Cze-
go sam ieszcze Páwel ś. przestrzegáć pilno ná-
uczył / 1. Cor: 5. gdy ták do Koryntczykow
w Liśćie swoim nápisał: *Ieśli się kto brátem
wászym, to iest, Chrześćiáninem zowie; á iest
wszeteczny ábo łákomy, ábo Báłwánom służy, ábo
źle o drugich mowi, ábo się vpija, ábo ludźiom
krzywdę czyni, z tákim áni do stołu społem śiá-
dayćie: á to dla tego, żeby się wstydźił, y od grze-
chu hámował.* A ieśliże do stołu tego pospo-
litego nie kazał z tákim pospołu śiádáć / dále-
ko więcey do Stołu Bożego przypuszczáć go
zábronił.

A był to wielki y moeny ná grzechy mun-
sztuk / kiedy odłączonym będąc od społkowánia
wiernych Páńskich / muśiał kto / ábo do śmier-
ći / ábo przez ták wiele lat zá grzech ieden po-
kutę odpráwowáć; w worze ábo włośienicy /
w popiele ábo ná źiemi / w płáczu y pośćie /
z strásznemi y wstydliwemi Ceremoniámi od
Biskupá z Kośćiołá wygnánym będąc. Prze-
toż teskniąc sobie pod táką pokutą grzeszni lu-
dźie / z wielką pokorą proszywáli Pásterzow
swoich

swoich o Indulgencye / to iest ; o pofolgowánie / ábo odpuszczenie tákowey publiczney pokuty. A żeby tym snádniey tákowe odpuszczenie otrzymáć mogli / kiedy sie dowiedźieli / że kto dla wiáry Páná Chrystusowey w więźieniu śiedźi / ábo ná męki iákie y śmierć iest wskazány / do niego sie o przyczynę vćiekáli / áby prośił zá niemi Biskupá / o odpuszczenie tákowey pokuty ćięszkiey / ábo przynamniey o zfolgowánie. *Tertull: ad Mart. c. 1. Cypr: epist: 1. 21. 22. 23. & seq.*

A kiedy iákie gwałtowne prześládowánie ná Kośćioł Boży otwarzáło sie od Pogan / ábo innych nieprzyiaćioł / tedy sámi Pásterze motu proprio, wszytkim ludźiom vpádłym / prawdźiwie zá grzechy swoie żáłuiącym / dawáli zupełne odpuszczenie pokuty náznáczoney / y to zwáli Indulgentiam Plenariam, ábo Miłośćiwym Látem ; y przypuszczáli ich do Stołu Bożego / żeby Ciáłem y Krwią Páná nászego Iezusá Chrystusá pośiliwszy sie / gotowszy byli zdrowie swoie dáć dla Bogá swego ná mękę / y krew swoię dla Wiáry ś. przeláć. *Cypr. epist: 2.* Tákże kiedy Chrześćiánie ná iáką woynę wálną przećiwko nieprzyiaćiołom Krzyżá ś. mieli sie wypráwowáć / tákowez Miłośćiwe Láto dawał im Biskup Rzymski / áby wszyscy poiednawszy sie z Pánem

nem Bogiem swoim / y z Kościołem iego / od grzechow swoich bedąc dostátecznie rozgrzeszeni / wietszym sercem przeciw nieprzyiáciołom Bożym / y Kościołá iego stáneli.

Był y ten zwyczay w Kościele ś. Kátholickim / że ná záczęcie káżdego Roku setnego / Odpust wszytkim prawdziwie pokutuiącym Chrześciánom był dawány: dla ktorego że wszytkiego świátá ludzie do Rzymu chodźili / y Krolowie rozmáici / y Cesárze sámi przyieżdżáli / z wielkim nabożeństwem one mieyscá náwiedzáiąc; gdźie Apostołowie pierwszy Piotr ś. y Páweł náuczáli; gdźie krew swoie wiele Swietych dla wiáry rozlało; gdźie iest Głowá wszytkiey wiáry Chrześciáńskiey / Pánu Bogu dźiekuiąc / że Kościoł swoy / y lud swoy Chrześciáński / przez ono sto lat miedzy narodámi złemi y nieprzyiáznemi chowáć raczył: á prosząc / áby y ná to sto lat / ktore záczynáli / tákże reke swą nád ludem swoim trzymał. O czym Chryzostom ś. *Tract: Aduers. Gentil. to: 5.* Qui ducebantur, & circumducebantur, qui contempti erant & vincti, qui innumera patiebantur dum viuebant, vbi defuncti sunt, Regibus ipsis erant magis venerabiles; etiam Romæ, quæ vrbium est regalissima, relictis omnibus ad sepulchra Piscatoris & Pellionis, currunt & Reges,

ges, & Præsides, & milites. A iáko ś. Augustyn mowi / *Tom: 2. epist: 42.* Y Cesárze sámi / ktorzy świátu roſkázowáli / złożywszy z głowy Korony swoie / w ziemię czołem bili / y ziemię cáłowáli przy grobie Rybitwá vbogiego. O czym szerzey *Onuphr: Panuinus in Tract: de Peregr.*

Zá czásu tedy Bonifáciuſá Osmego / gdy z wielkiemi Ceremoniámi był publikowány ten Jubileusz / co to we sto lat przypadał / Kápłan ieden nabożny przy Kościele ś. Jerzego / in Velabro w Rzymie / chcący się iáko z naywiększym nabożeństwem przygotowáć ná otrzymánie Miłościwego Látá / modlił się w Kościele w nocy; prágnąc wiedzieć / ieśliże to Miłościwe Láto / przynośi łáſkę y odpuszczenie karánia zá grzechy ludziom vmárłym rownie iáko y żywym. Alić mu się w tym czáśie vkazáłá Pánná Naświętsza / maiąc ná ręku Dzieciątko / Syná swego namilszego / w wielkiey iásności / z wielą tyśięcy Anyołow świętych / y rzecze do niego: Omnibus miserans indulsit Deus, viuis & mortuis. *Wszytkim,* práwi / *teraz odpuszcza miłośierny P. Bog żywym y vmárłym.* A Kápłan on nabożny / vpadszy ná twarz swoie / spyta z pokorą Pánny Naświętszey; *Ieśli też y mnie grzesznemu odpuści?* A Pánná Błogosłáwiona rzecze: Et

 tibi

tibi quoque: *Y tobie odpuszcza.* Gregor: Cardinal. de Iubil. cap: 10.

A kiedy Klemens Szosty (ten co postánowił był Jubileusz w piećdźieśiąt lat/ vważáiąc krotkość żywotá ludzkiego/ że ledwie kto ná świećie setnego Roku doczekáć może) mieszkáiąc we Fráncyey w Mieśćie Awiniońie/ vmyślił był to Miłośćiwe Láto publikowáć po wszytkim Chrześćiáństwie: Przyiecháli byli do niego Posłowie od Senatu Rzymskiego/ Jákub Sáweli/Brykcy Sáweli/y Jákub Kolumná/prosząc Papieżá/áby sam chćiał ziácháć do Rzymu ná ten Rok święty/ ktory miał publikowáć; chcąc tedy názáiutrz mieć o tym Konsistorz/ y národźić śię/ iáko ten Jubileusz ábo Miłośćiwe Láto miał odpráwowáć/ y obwołáć miedzy narodámi Chrześćiáńskiemi/ teyże nocy záraz vkazał mu śię Mąż iákiś poważny/ máiąc dwá klucze w ręku/ktory te słowá rzekł do niego: Aperi oſtium, & ex eo ignem mitte, quo calefiat, & illuminari valeat totus mundus. Názáiutrz wstawszy Oćiec ś. odpráwił swoie nabożeństwo/ y Mszą o Naświętszey Pánnie/ ná te intencyą/ iż ieśli to widzenie było od P. Bogá/ áby mu znowu było powtorzone; á ieśli fántázmá iákie/áby przepádło. A gdy śię modlił pilno/ áby mu to P. Bog obiáwił/ drugiey nocy miał

tákowe

tákowe też widzenie; y zwoławszy Kárdynałow wszytkich / powiedział ie przed niemi / y wpisáć ie kazał in Bullam publicationis Iubilei. O czym świádczy Albericus, ktory te Bulle w ręku swoich miał; y Hieronym Gratianus Kármelitá / ktory ią swą ręką przepisował. *Tract: de Iubil. par: 2. cap: 10.*

Ná ten Iubileusz przyiechálá ze Szwecyey Brygidá ś. z corką swoią Káthárzyną Pánienką święta / y miedzy inszemi Rewelácyámi swoiemi / ktore miálá od P. Bogá obiáwione sobie; to też o tym Iubileuszu ábo Miłościwym Lećie powiedziálá / iż iey sám Zbáwićiel pokazał / iáko się srogie karánia ludźi grzesznych / zá pozwoleniem tych Odpustow od Stolice Apostolskiey / w lekkie bárzo y krociusienkie plagi odmieniáią / á drugim zupełnie się odpuszczáią: *Lib: 6. Reuel. cap: 103.* Gdźie y to przydał P. Zbáwićiel z nią rozmáwiáiąc / iż ći / ktorzy przychodzą ná Miłościwe Láto do Rzymu / á zá grzechy swoie z sercá żáluią / dostępuią wieczney chwały w Krolestwie niebieskim / gdźie tyśiąc żywotow ludzkich nie stoi zá iedne minutę málusienką szczęśliwośći niebieskiey.

Tákże y ná drugim mieyscu / *Lib: 6. Reuel. cap: 112.* rozmáwiáiąc o Iubileuszu z Pánną Przenaświętszą / y o Reliquiách / ktore są w

 Rzymie /

Rzymie; Rzekłá Pánná Błogosłáwiona: *O Rzymie, Rzymie, kiedybyś ty wiedźiał, co zá skárbymaß w sobie, o iákobyś się ty rádował, ábo ráczey płákał od rádośći, że ćię Bog tákiemi skárbámi obdárzył.* A ztąd to zá stárych wiekow nábożni Chrześćiánie: ták sie po te Odpusty ze wßytkiego świátá do Rzymu śpießyli / iáko świádczy Mikołay Pierwßy Papież ś. *Epist: ad Michaël. Imp: Constantinop.* iż nie był miány táki Pan zá dobrego Chrześćiániná / ktory máiąc o czym / nie náwiedźił Limina Apostolorum.

A że nam dał P. Bog tákiego Miłośćiwego Látá / y Odpustow rownych / iákie były w Rzymie sámym / doczekáć / onemu dźiekuymy: á iáko z naywiękßą pilnośćią tey łáski Bożey záżywaymy / y złożywßy z siebie grzechy stáre z obowiąskámi / ktoresmy dla nich ná sobie nośili / ná potym w świątobliwośći służmy y spráwiedliwośći P. Bogu przez wßytkie dni żywotá náßego / iáko powinność náßá Chrześćiáńska nieśie. Co nam rácz dáć P. Boże / w Troycy ś. iedyny / Amen.

WTORA

WTORA CZĘSC.

O Sposobie dostąpienia Miłośćiwego Látá.

ROZDZIAŁ I.

Iáki nam Iubileusz pozwolono?

Ociec ś. Papież INNOCENCYVS X. vważáiąc wszytkiego Chrześćiáńs stwá zámieszánie / á osobliwie Oyczyzny nászey niebespieczeństwá/ iáko pestilentias sine cessatione patimur, (iż tu słow Grzegorzá ś. záżyię) hostilibus gladijs sine cessatione confodimur, seditione militum interno periculo vrgemur: quotidie flagella vrgent, repentini casus opprimunt, nouæ & improuisæ clades superueniunt, quietem à malis non habemus. Odpráwiwszy według stárodáwnego

wnego zwyczáiu Kościołá Bożego Jubileuß w Rzymie / posyła tym / ktorzy do Rzymu przybyć nie mogli / ná wßytkie cześci świátá / gdzie ieno wierni Páńscy w wierze Kátholickiey vmocnieni znáyduią sie / Jubileuß ábo Miłościwe Láto powßechne / ná dostąpienie pożądánego pokoiu / y łáski Páná y Bogá náßego Jezusá Chrystusá: A miedzy niemi / nam też Polakom / ná instáncyą J. K. M. Páná náßego Miłościwego / z świątobliwey łáski swoiey skarb ten duchowny Jubileußu ná cztery Mieśiące otworzyć raczył; iáko z Listu iego / ktory sie tymi słowy záczyna / káżdy łátwie wyrozumieć może: Omnibus, & singulis vtriusque sexus Christi fidelibus, vbique Terrarum, Ciuitatum, & locorum, in Regno Poloniæ habitantibus, &c.

Ktorego to Jubileußu / ábo nayzupełnieyßego grzechow swoich odpußczenia / ktoby dostąpić sercem nabożnym prágnął / te cztery Kondicye od Oycá ś. w Liśćie wyrážone chowáć bedźie powinien.

Pierwsza, áby zá grzechy swoie prawdźiwie żáłuiąc / ich sie spowiádáł przed Kápłanem ktorymkolwiek z tych / ktorzy ná to bedą od J. M. X. Biskupá náznáczeni.

Wtora, áby z przystoynym przygotowániem / á gorącym nabożeństwem do naprze-

świetße-

świetszego Sakrámentu Ciáłá y Krwie Páńskiey przystepował.

Trzećia, áby Káthedrálny Kośćioł / Stánisłáwá ś. y przy nim dwá insze / od J. M. X. Biskupá náznáczone: to iest / śś. Piotrá y Páwłá / y ś. Troyce / náwiedzał przez dni piętnaśćie; lubo dzień poledniá / lubo też przerywáiąc. To tylko záchowuiąc / żeby raz ná dzień te Kośćioły náwiedzał / á nie po dwá rázy.

Czwarta, áby w tych Kośćiołách / przed trzemá Ołtarzámi ná to náznáczonemi / mowił przed káżdym z nabożeństwem pięć Páćierzy / y pięć Zdrowych Máriy: prosząc Páná Bogá o odpuszczenie grzechow swoich: o zgodę miedzy Pány Chrześćiáńskiemi: o wykorzenienie Herezyey: y o Podwyższenie Kośćiołá ś. nie przepomináiąc y potrzeb teráźnieyszych Oyczyzny nászey.

A te Ołtarze / przed ktorymi sie máią modlić ći / co Kośćioły obchodźić będą: áby wszytkim były wiádome / będźie ná káżdym záwieszona znáczna Tabliczká / z tákowym napisem:

ALTARE MAGNI IVBILEI.

ROZ

ROZDZIAŁ II.

O Obiáśnieniu tego Iubileuſzu, potrzebnym do wiádomośći tym, ktorzyby náznáczonych Kondiciy wypełnić nie mogli.

JZ śiłá ieſt ludźi rozmáitemi nieſpoſobnośćiámi y przeſzkodámi od Páná Bogá náwiedzonych / ktorzy życzyliby ſobie tego Miłośćiwego Látá / dla doſtąpienia duſznego zbáwienia / záżyć; á nie mogą dla pewnych przyczyn do tego przyść / y do Krákowá przybyć / iáko ſą chorzy / ſtárzy / vbodzy / w więźieniu śiedzący / ábo w Klaſztorách záwárći. Dla tego tákowym wſzytkim J. M. X. Biſkup Krákowſki / przez Spowiedniki ſwoie ná to wyſádzone; A w inſzych Diecezyách / przez Spowiedniki od Jch Mośćiow XX. Biſkupow náznáczonych / dá diſpenſácyą / mocą ſobie od Oycá ś. Pápieżá pozwoloną; áby według potrzeby káżdego / tych Kondiciy zmnieyſzyli / ábo w inſze iákie dobre vczynki odmienili; wygadzáiąc ich śiłom y możnośći ná ten czás.

A oſobliwie / chorym / vbogim / ſtárym / Pániom brzemiennym / ſłużbą zábáwnym / y z dáleká przychodzącym / náwiedzenia tych

Kośćio-

Kościołow / według każdego potrzeby zmnieyßy.

Osobom Zakonnym / ktore z záwárćia swoiego wychodźić nie mogą / w Klaßtorách ich / miásto Kośćiołow / Oltarze náznáczy: áboie sobie (Pánny zwłaßczá Zakonne) w Klaßtorze / ná mieyscách do tego sposobnych / krom Oltarzá wielkiego / dwá inne sáme wystáwią: do ktorych Oltarzow / miásto drogi do Kośćiołow pomienionych / przez dni pietnaśćie / Processye czynić będą; ráno po odpráwieniu służby Bożey / á przed káżdym Ołtarzem mowić będą pięć Paćierzy / y pięć Zdrowych Máriy / (tákże y inne Modlitwy tu ku końcowi położone) proßąc P. Bogá o odpußczenie grzechow swoich; o záchowánie Pokoiu miedzy Pány Chrześćiáńskimi; o wykorzenienie Hereziy / á Kośćiołá ś. wywyżßenie. Nowicye / Konwerski / y Pánny świeckie / ktore w Klaßtorách mießkáią / tegoż porządku trzymáć się będą. A przedtymże Spowiednikiem spowiádáć się máią / ktory Pánnom Zakonnym od J. M. X. Biskupá deputowány będźie.

Ktorzy w więźieniu są / odpráwiwßy Spowiedź przed Spowiednikiem / ná to Miłośćiwe Láto miánowićie deputowánym / y Kommunią świętą przyiąwßy / przez dni pietnaśćie/

tnaście / po trzykroć ná káżdy dźień mowić będą pięć Paćierzy / y pięć Zdrowych Máriy / prosząc Páná Bogá zá rzeczy wyżey miánowáne.

Toż czynić máią / ktorzy ták będą chorzy / ábo z inney przyczyny słuszney zátrudniem / że do Kośćiołow náznáczonych nie będą mogli przybyć; lubo to w Krákowie mieszkáć będą / záżywszy w tey mierze rády Spowiednika ná Jubileusz náznáczonego.

Ktorzy ná łożku ćięszką chorobą zdięći leżą / tácy vczyniwszy Spowiedź / y kommunią świętą przyiąwszy / do Obrázu iákiego nabożnego obroćiwszy śię / ták wiele Paćierzy y Zdrowych Máriy zmowią / ile im chorobá dopuśći / wedle rády Spowiednika: ktorey też trzymáć śię będą; Gdźieby áni Paćierzá / áni Zdrowey Máryey mowić nie mogli / rąk do Páná wznieśieniem / ábo westchnieniem / ábo sámym tylko sercem Páná Bogá prosząc o to / o coby y zdrowemi będąc prośić mieli. A tákowym zá Spowiedniki / własne ich Plebany ábo Kommendárze náznáczamy / dáiąc im władzą do rozgrzeszenia chorych tákową / iáką dáiemy innym wszytkim Spowiednikom ná Jubileusz wysádzonym. Ale zdrowi wszyscy do Krákowá ná Jubileusz przybywáć máią / ieśli nie są głownemi trudnośćiámi zábáwieni.

Zákon-

Zakonnicy / Zakonnice / Więźniowie / Collegia, Capitula, Vniuerſitates, Academiæ: tákże chorzy / ſtárzy / vbodzy / niedołężni / ábo z inney ſłuszney przyczyny (oſobliwie Zołnierze w Obozie będący) iákiey zátrudnieni / w innych Diecezyách ktorychkolwiek w Krolestwie Polſkim będący / to co ſie wyżey náznáczyło / záchowuiąc; máiąc prawdziwą ſkruchę zá grzechy / y Spowiedź przed Spowiednikiem ktorymkolwiek od Biſkupá ſwego ná to Miłościwe Láto miánowićie náznáczonym vczyniwszy / Kommunią świętą przyiąwszy / toż Miłościwe Láto otrzymáią.

Nákoniec / ći ktorzy byli w Rzymie / y iuż to Miłościwe Láto otrzymáli / znowu w Krákowie doſtąpić go mogą: tylko żeby Kondicye te / ná ktore káżdy ieſt obowiązány / záchowáli. Gdyż ták w Bulle ſwoiey Oćiec ś. mowi. Nec non & illi qui Romam venerunt, & Iubileum ipſum quouis modo conſecuti ſunt, de nouo iuxta tenorem præſentium conſequi valeant, auctoritate Apoſtolica harum ſerie concedimus, & indulgemus.

ROZ-

ROZDZIAŁ III.

O Władzy Spowiednikow, podczás Iubileuszu ná słuchánie Spowiedźi wysádzonych.

JAko gdy sie w Rzymie Rok świety odpráwuie / po wszytkim świećie ná ten czás w Kośćiołách Odpusty vstáią / y Spowiednicy Przywileiow swoich / do rozgrzeszenia grzechow / Stolicy Apostolskiey záchowánych / záżywáć nie mogą. Ták też / gdy tenże powszechny Jubileusz / ad instar Iubilei Romani, do Korony Polskiey postány / zá- cznie sie w Mieśćie Stołecznym Krákowie odpráwowáć / po wszytkich Kośćiołách Korony Polskiey (á gdy sie w Wilnie odpráwowáć bedźie / to po wszytkim Wielkim Xiestwie Litewskim) Odpusty nádáne vstáną : tákże y Spowiednicy / máiący władzą rozgrzeszenia grzechow / ták Jch MM. XX. Biskupom / iáko y sámey Stolicy Apostolskiey záchowánych / rozgrzeszáć nie mogą do tąd / áż sie Jubileusz Wielki w Krákowie odpráwi. Ale ći tylko Spowiednicy / bedą mieli władzą zupełną rozgrzeszáć ze wszytkich grzechow / y tych / ktore sámá tylko Stolicá Apostolska sobie do rozgrzeszenia záchowáłá ; y tych / ktore

w Wiel-

w Wielkoczwartkowey Bulle / ábo Liśćie wyrázone ſą / ktorzy będą od J. M. X. Biſkupá Krákowſkiego ná to wyſádzeni / ták świeccy / iáko y Zakonni. Będą rozgrzeſzáć / y od wſzelákich win Kośćielnych y Cenſur; lecz tylko ile do doſtąpienia tego Miłośćiwego Látá będźie potrzebá / náznáczáiąc káżdemu Pokutę zbáwienną.

Nie mogą iednák ći Spowiednicy wyſádzeni / włádzą Miłośćiwego Látá rozgrzeſzáć Heretykow / y przyimowáć ich do Kośćiołá ś. Kátholickiego / chybá máiąc ná to oſobliwe pozwolenie / lubo od Stolice Apoſtolſkiey / lubo od J. M. X. Biſkupá Krákowſkiego.

Potym nie mogą rozgrzeſzáć wyklętych y ſkaránych o iákie exceſſy / więkſzą klątwą od Kośćiołá Bożego / ábo iáką inſzą Cenſurą Duchowną / Suſpenſionis aut Interdicti: ážby pierwey per Competentem Iudicem in foro externo, z niey wyzwoleni byli.

Tákże nie mogą znośić Irregularitates, ábo nieſpoſobnośći / y przeſzkod do poświącánia ná Kápláńſtwo / ábo też ná inſze Duchowieńſtwá ſtopnie / ieżeli tákże ſą publikowáne.

Nie mogą y tych rozgrzeſzáć / ktorzy z grzechu śmiertelnego powſtáć niechcą / ábo nałożnice w domu ſwoim chowáiąc / ábo z li-

chwy żyiąc / ábo źle pieniądze kuiąc / niepoczćiwym rzemiosłem się báwiąc / w miárách / wagách / kupiách / ábo szynkách oszukiwáiąc; z wrożek y czárow żyiąc / Cháráktery zákazáne nosząc / ábo ziołá od Czárownice dla szczęśćia dáne. Luboli też kradźieżą / rozboiem / wydzierstwem z vbogich / áboli też wybierániem niesłusznych Ceł / Podátkow / Myt / y Kontrybuciy báwiąc. Aby tęż poprzestáć ślubowáli.

Nákoniec / nie mogą od ślubu czystośći / y wstąpienia do Zakonu wolnemi czynić. Ale insze wszytkie śluby / w inácksze dobre vczynki / dla słusznych przyczyn odmieniáć mogą / rowność ile może być we wszytkim vpátrzywszy. Zwłaszczá / gdy ślub iest vczyniony nieporządnie / y niepożytecznie / ábo z przeszkodą do większego dobrá: áboli też / gdy tá rzecz / ktorą kto ślubował / do wypełnienia iest niepodobna. Co wszytko ná rozsądku mądrego Spowiedniká należy / ktory nie mogąc ták prędko w tym dáć rezolucyey penitentowi swoiemu / może sobie wziąć ná deliberácyą (choćby iuż y Jubileusz kończyć się miał) á porádziwszy się Ksiąg / ábo ludźi vczonych / in alia pietatis opera po Spowiedźi przemienić.

ROZDZIAŁ IV.

O Przygotowániu się do nábyćia Iubileuszu ś.

Trzy

TRzy ſą ſpoſoby doſyć czynienia ſpráwiedliwośći Boſkiey zá grzechy náſze: Poſt / Jálmużná / y Modlitwá. Lubo tedy Oćiec ś. vlomnośćiom náſzym wybaczáiąc / nikomu do doſtąpienia Miłośćiwego Látá / Poſtu y Jálmużny żadney nie náznáczył / káżdego to iednák baczeniu y nabożeńſtwu polećił / áby do doſtąpienia ták zácnego Odpuſtu / iáko nayprzyſtoyniey przez dobre vczynki ſie przygotował / vmártwiáiąc ćiáło ſwoie poſtem / diſcypliną / pielgrzymowániem / czułośćią / y trudámi rozmáitemi. Tákże okupuiąc nieprawośći ſwoie / według rády Dánielá Prorokà ś. hoynemi Jálmużnámi: Conſilium meum tibi placeat, peccata tua eleemoſynis redime, *Dan*: 4. Czemuż Prorokù świety? *Temu*, powiáda Sálomon mądry / *iż iáko wodá gáśi ogień pałáiący, ták Iáłmużná gáśi grzechy náſze*. Eccl: 3. A Tobiaſz ś. przydáie: Eleemoſyna ab omni peccato liberat, & non patitur animas ire ad tenebras exteriores. *Tob*: 4. Stąd to w Rzymie pod czás Jubileuſzu ś poſty dobrowolne Wielcy Xiążetá y Pánowie odpráwuią; á to co mieli przebánkietowáć zſobą / Pielgrzymom y vbogim żebrakom tyśiącámi rozdáią. Coby ſie mieli ſtroić / y przed ludem obcym (ktorzy ná Rok ś. do Rzymu ze wſzyt-

kiego świátá przychodzą) swemi dostátkámi popisowáć; to w Kápách nieznáiomie discypliny po Kośćiolách odpráwuią / Pielgrzymom do stolu służą / nogi vmywáią / y ná vbogie żebraki y więźnie / chodząc do domow ludźi bogátych / Jálmużny żebráć nie wstydzą sie; áby zá te swoie swąwolą / ktorą kiedy Máiestat Boski obrázili / dobrowolnym vniżeniem swoim / grzechow odpuszczenia dostąpili. Toż y Pánie wielkie y Xiężny bogáte czynią / do Pálacow swoich vbogich Białychgłow / á zwłaszczá z dálekich kráiow przychodzących / záćiągáiąc; y onym iáko Anyołom Páńskim / z wielką vczćiwośćią y pokorą wysługuiąc sie; wiedząc / iż Opera supererogationis, to iest / vczynki tákie dobre / do ktorych człowiek nie iest obowiązány / dáleko przyiemnieysze są / y nam płátnieysze / niżeli owe / ktore z przykazánia iákoby z musu iákiego czyniemy.

Zebyśmy tedy tym sposobniey mogli ten skarb nieoszácowány Jubileuszu ś. otrzymáć / przydawszy inne dobre vczynki / przydaymy y Litánią z Modlitwámi nabożnemi/ták zá potrzeby w Jubileuszu miánowáne / iáko y zá potrzeby Oyczyzny nászey w tych teráznieyszych niebespieczeństwách położoney.

LITA-

LITANIÆ
y Modlitwy, ktore służą do Miłościwego Láta.

Nim wynidźieß z domu, mow tę Antiphonę:

MAtká twoiá Przenáświętßa Márya / y wßyscy Swięći twoi / prośimy Pánie / nas ná káżdym mieyscu niech rátuią; żebyśmy ich zásługi rospámiętywáiąc / obrone ználi: á pokoy twoy zá náßych rácz dáć czásow / y od Kośćiołá twego wßeláką złość oddal.

Skończywßy Antiphonę, mow Litánię idąc do Kośćiołá: ábo wßedßy w Kośćioł.

PAnie zmiłuy sie /
Chryste zmiłuy sie /
Pánie zmiłuy sie.
Chryste vsłyß nas /
Chryste wysłuchay nas.

Oycze niebieski Boże / Zmiłuy sie nád námi.

 Synu

Synu Odkupicielu świátá Boże / Zmiłuy sie nád námi.
Duchu świety Boże / Zmiłuy sie nád námi.
Troyco świeta iedyny Boże / Zmiłuy sie nad námi.
Swieta Pánno Márya / modl sie.
Swieta Boża Rodźicielko / modl sie.
Swieta Dźiewico nád dźiewicámi / modl sie zá námi.
Swiety Michále / modl sie.
Swiety Gábryelu / modl sie.
Swiety Ráphale / modl sie.
Wszyscy świeci Anyołowie y Archányołowie / Modlcie sie zá námi.
Wszyscy świeci niebiescy Duchowie / modlcie sie zá námi.
Swiety Janie Chrzćićielu / modl sie.
Wszyscy świeci Pátryárchowie y Prorocy / Modlcie sie zá námi.
Swiety Pietrze / modl sie.
Swiety Páwle / modl sie.
Swiety Jedrzeiu / modl sie.
Swiety Jákubie / modl sie.
Swiety Janie / modl sie.
Swiety Thomaszu / modl sie.
Swiety Jákubie / modl sie.
Swiety Philippie / modl sie.

Swiety

Swiety Bártłomieiu / modl sie.
Swiety Máttheuszu / modl sie.
Swiety Symonie / modl sie.
Swiety Thádeuszu / modl sie.
Swiety Máćieiu / modl sie.
Swiety Bárnábo / modl sie.
Swiety Lukaszu / modl sie.
Swiety Márku / modl sie.
Wszyscy świeci Apostołowie y Ewángelistowie / modlćie sie zá námi.
Wszyscy świeci Vczniowie Páńscy / modlćie sie zá námi.
Wszyscy świeci niewinni Młodźiankowie / Modlćie sie zá námi.
Swiety Szczepanie / modl sie.
Swiety Wáwrzyńcze / modl sie.
Swiety Woyćieszе / modl sie.
Swiety Stánisłáwie / modl sie.
Swiety Floryánie / modl sie.
Swiety Wacłáwie / modl sie.
Swiety Fábiánie y Sebástyánie / modlćie sie.
Swiety Janie y Páwle / modlćie sie.
Swiety Kozmá y Dámiánie / modlćie sie.
Swiety Gerwázy y Protázy / modlćie sie.
Wszyscy świeci Męczennicy / modlćie sie.
Swiety Sylwestrze / modl sie.
Swiety Grzegorzu / modl sie.
Swiety Ambroży / modl sie.

Swiety Augustynie / modl ſie.
Swiety Hieronymie / modl ſie.
Swiety Marćinie / modl ſie.
Swiety Mikołáiu / modl ſie.
Wſzyſcy świeći Biſkupi y Wyznawcy / Modlćie ſie zá námi.
Wſzyſcy świeći Doktorowie / modlćie ſie.
Swiety Antoni / modl ſie.
Swiety Benedykćie / modl ſie.
Swiety Bernárdzie / modl ſie.
Swiety Dominiku / modl ſie.
Swiety Fránćiſzku / modl ſie.
Swiety Jácku / modl ſie.
Wſzyſcy świeći Káplani y Lewitowie / Modlćie ſie zá námi.
Swieta Anno / modl ſie.
Swieta Márya Mágdáleno / modl ſie.
Swieta Agátho / modl ſie.
Swieta Lucya / modl ſie.
Swieta Agnieſzko / modl ſie.
Swieta Cecylia / modl ſie.
Swieta Kátharzyno / modl ſie.
Swieta Anáſtázya / modl ſie.
Swieta Jádwigo / modl ſie.
Swieta Elżbieto / modl ſie.
Wſzytkie świete Pánny y Wdowy / modlćie.
Wſzyſcy Swieći y Swiete Boże / Przyczynćie ſie zá námi.

Badź

Bądź nam miłościw / Odpuść nam Pánie.
Bądź nam miłościw / Wysłuchay nas Pánie.
Od wszego złego / Wybaw nas Pánie.
Od grzechu káżdego / wybaw.
Od gniewu twego / wybaw.
Od moru / głodu / y woyny / wybaw.
Od nagley y niespodziewáney śmierći / Wybaw nas Pánie.
Od śidel szátáńskich / wybaw.
Od gniewu / nienawiśći / y wszelákiey złey woley / wybaw nas Pánie.
Od duchá nieczystego / wybaw.
Od piorunow y gwałtowney niepogody / Wybaw nas Pánie.
Od potępienia wiekuistego / wybaw.
Przez táiemnicę świętego wćielenia twego / Wybaw nas Pánie.
Przez przyszćie twoie / wybaw.
Przez Národzenie twoie / wybaw.
Przez Chrzest y święty Post twoy / wybaw.
Przez Krzyż y mękę twoię / wybaw.
Przez śmierć y pogrzeb twoy / wybaw.
Przey święte Zmartwychwstánie twoie / Wybaw nas Pánie.
Przez cudowne Wniebowstąpienie twoie / Wybaw nas Pánie.
Przez Duchá świętego poćieszyćielá zesłánie / Wybaw nas Pánie.

W dzień ſądu twego / Wybaw nas Pánie.
My grzeſzni / ciebie prośimy / Wyſłuchay nas Pánie.
Abyś nam grzechy odpuśćić raczył / wyſłuchay nas Pánie.
Abyś karánie od nas oddalić raczył / wyſłuchay nas Pánie.
Abyś nas do pokuty prawdziwey przyprowádźić raczył / wyſłuchay nas Pánie.
Abyś Kośćioł twoy święty ſpráwowáć y záchowáć raczył / wyſłuchay nas Pánie.
Abyś Námieſtniká twego / y wſzytkie Duchowne Stány / w świętey pobożnośći záchowáć raczył / wyſłuchay nas Pánie.
Abyś nieprzyiaćiele Kośćiołá świętego poniżyć raczył / wyſłuchay nas Pánie.
Abyś zapały woien y niezgod podniáty vgáśić raczył / wyſłuchay nas Pánie.
Abyś ſercá Krolow / y wſzytkich Pánow Chrześćiáńſkich vmyſły poiednáć / y miedzy ſobą złączyć raczył / wyſłuchay nas Pánie.
Abyś tymże Krolom y Pánom Chrześćiáńſkim pokoy y prawdziwą zgodę dáć raczył / wyſłuchay nas Pánie.
Abyś Krolowi Pánu náſzemu Janowi Káźimierzowi / y wſzytkiemu Rycerſtwu iego / rády y pomocy dodawał / wyſłu.
Abyś

Abyś wßytkiemu ludowi Chrześciáńſkiemu pokoy y iedność dáć raczył/ wyſłuchay
Abyś niezbożne Heretyckie y Pogáńſkie vśilowánia potłumić y wniwecz obrocić raczył/ wyſłuchay nas Pánie.
Abyś wßytkę Rzeczpoſpolitą Chrześciáńſką/ od ninieyßego y przyßłego złego cále záchowáć raczył/ wyſłuchay nas Pánie.
Abyś też nas ſámych w ſłużbie twoiey świętey vtwierdźić y záchowáć raczył/ wyſłuchay nas Pánie.
Abyś myśli náße ku niebieſkich rzeczy pożądániu podnieść raczył/ wyſłuchay nas Pánie.
Abyś wßytkim Dobrodźieiom náßym wiekuiſtą zapłátą vczynność ich nágrodźić raczył/ wyſłuchay nas Pánie.
Abyś duße náße/ bráciey powinnych/ y Dobrodźieiow náßych od wiekuiſtego zátrácenia wyſwobodźić raczył/ wyſłuchay nas Pánie.
Abyś vrodzáie ziemſkie dáć/ y one w cále záchowáć raczył/ wyſłuchay nas Pánie.
Abyś wßytkie wierne vmárłe/ wiekuiſtego odpoczynienia domieśćić raczył/ wyſłuchay nas Pánie.
Abyś prośby náße miłośćiwie przyiąć raczył/ wyſłuchay nas Pánie.

Synu

Synu Boży / Ciebie prośimy wysłuchay nas.
Báránku Boży / ktory głádźiß grzechy świátá wßytkiego / Odpuść nam Pánie.
Báránku Boży / ktory głádźiß grzechy świátá wßytkiego / Wysłuchay nas Pánie.
Báránku Boży / ktory głádźiß grzechy świátá wßytkiego / Zmiłuy się nád námi.
Chryste vsłyß prośby náße.
Chryste wysłuchay modlitwy náße.
Pánie zmyłuy się. Chryste zmiłuy się.
Pánie zmiłuy się.

To skończywßy, obchodźić będźieß trzy Ołtarze w pomienionych Kośćiołách, to iest:

Ná Zamku trzy Ołtarze.

1. Wielki Ołtarz.
2. Naświętszego Sákrámentu w Káplicy Krolá Stepháná, zá wielkim Ołtarzem.
3. V Grobu ś. Stánisłáwá.

V ś. Piotrá tákże trzy Ołtarze.

1. Wielki Ołtarz.
2. Bożego Národzenia.
3. Pánny Máryey.

V świętey

V świętey Troyce tákże trzy Ołtarze.

1. Wielki Ołtarz.
2. S. Iácká Grob.
3. Ołtarz ś. Rożáńcá P. Máryey przy Chorze.

A przy káżdym Ołtarzu mowić nabożnie będźieß pięć Páćierzy, y pięć Zdrowych Máriy: proßąc Páná Bogá zá rzeczy w tym Miłośćiwym Lećie opiſáne.

Przydáć możeſz te Modlitwy.

MODLITWA PIERWSZA, *Zá odpuſzczenie grzechow káżdego zoſobná.*

O Odkupićielu świátá nasłodßy Iezu Chryſte / Pánie y Boże moy / ćießkie y niezliczone grzechy moie obłokiem mi ſtánęły / iż moiá modlitwá dochodźić ćiebie nie może: proßę słońcem miłośierdźia twego / rozbiy ten obłok / y te ćiemnośći wielkich grzechow moich: á day mi z nich prawdźiwe zá twym obiáśnieniem powſtánie / ábych obaczył ſproſność złośći moich / y ſrogość ſpráwiedliwośći twoiey nád niepokaiánemi. Obroć twarz twoię ku mnie / á zbáwion będę.

Wey-

Weyźrzy ták ná mię / iákoś w domu Káipha-ßá ná swego Piotrá weyźrzeć raczył / żebych gorzko opłákáć mogł niepráwości sercá moie-go. Pośil mie nádźieią wielkiey łáſki twoiey / y niewyczerpánego miłośierdźia twego. Day mi płáczącemu v nog twoich vſłyßeć ſło-wo pociechy / iż ſą odpußczone grzechy moie. Pokrzep nogi moie ná chodzenie drog ſpráwie-dliwości / y záczęcie żywotá nowego: á vmo-cni ręce moie ná czynienie vczynkow dobrych. Przetoż pozdrawiam ßeroko przebity święty Bok twoy ſrogą włocznią ná Krzyżu / z ktore-go mnie hoynie wypłynęło odkupienie. A wo-łam ná ćię z rozboynikiem / wſpomni ná mię Krolu / dla mnie rozpięty ná tym drzewie; obmyi grzechy moie wodą Boku twego / á o-żyw / y wley duchá miłości ku tobie w vmár-łą dußę moię / gorącą Krwią y drogą śmier-ćią twoią: gdyż żáłuię że wßytkiego sercá me-go / żem ćię kiedy obrażał Páná mego ták do-brego / y chcę ſię zá pomocą twą popráwić / máiąc nádźieię odpußczenia wßytkich wyſtęp-kow moich.

Oycze náß, Zdrowáś Má-rya, &c.

MODLI-

MODLITWA DRVGA,

Zá zgodę y iedność Krolow y Pánow Chrześćiáńskich.

KRolu chwały / Pánie Jezu Chryste Boże náß / tobie ziemiá y niebo służy: Tyś postáwił Chrześćiáńskie Pány / ná pomoc ßczepienia y rozmnożenia / y obronę świętey Kátholickiey wiáry y Kośćiołá twego: Podwyż Chrześćiáńską moc / y podnieś sławę iey potęgi ná postrách niewiernym Pogánom y Heretykom / obaláiącym święty przybytek mießkánia twoiego: wyćiągni nie przemożone rámię obrony twey nád námi. Day zgodę Krolom y Pánom Chrześćiáńskim / áby śię tobie kłániáiąc / bronili rozmnażánia práwowierney náuki zbawienia ludzkiego / y chwały twey / y winnice Kośćiołá twego / ktorą ręká niewiernych pśuie. Wyrwi Chrześćiáńskie pokolenie / y Páństwá ich / y one ziemię / po ktorey deptáły nogi twoie / z mocy Pogáńskiey / á zgromadź nas od czterech wiátrow ziemie / ná wolność poćießney służby twoiey. Poniż nieprzyiaćioły twe / ktorzy ćię bluźnią / á obroć gniew twoy ná Páństwá / ktore śię tobie nie kłániáią / áby śię z ciebie y z nas nie vrągáli / mowiąc: A

gdźież

gdzież teraz Bog ich iest / czemu ich nie broni? Przetoż pozdrawiam okrutne przebicie Nog twoich grubymi gwoździámi/prosząc przez one rány / y męke twoie / podepc moc Pogáńską y Heretycką / á pokarz tych / ktorzy podeptáć vsiluią sławe y przybytki domu twego; áby poználi / iż nád cię nie masz Bogá innego / Amen.

Oycze nász, Zdrowáś Márya, &c.

MODLITWA TRZECIA.

Zá wykorzenienie Kácerstwá.

PAsterzu / y Naywyższy Biskupie/ Boże nász Pánie Jezu Chryste/ odeymi zásłone z oczu wszytkich obłędliwych owiec od trzody twoiey/ á rácz oświecić Heretyki y odstępce iedności wiáry powszechney y Kościołá twego ś. Kátholickiego/ áby poználi śidłá szátáńskie/ w ktorych nędznie záwieźli y vpleczeni są. Day im práwe powstánie od vporu ich/ áby obaczywszy grzechy swoie/ zrozumieć mogli/ iáka iest moc miłości/ iedności/ y posłuszeństwá twoiego/ ktoreś nam testámentem swym odkazał.

Niech

Niech sie Pogánin y Zyd z rozerwánia Chrześćiáńskiego nie cieszy y nie gorszy. Rácz postáć żence y robotniki wierne y mądre ná to żniwo twoie/ ktorzyby ten kąkol plec vmieli y mogli: á záchoway drogie ziárno twoie Ká-tholickiey prawdy/ áby sie tym złym zielem dáley nie głuszyło/ á lepszy owoc dobrych v-czynkow czyniło. Przetoż pozdrawiam przy-bićie drugiey Nogi twoiey/ ná drzewie gwoź-dziem onym ktorym przekopáne są święte żyły y stáwy twoie/ áby nam zbáwienne źrzodło krwie twoiey wytryśnęło. Przez one okrutną mękę twoię/ strąć pysznego czártá ktory ich zá-wodźi chytrośćią/ przemieniáiąc sie w Anyołá świátłośći: á vkaż im pożytek pokory y iedno-śći w domu twoim/ vwesel nas y Anyoły twoie z náwrocenia ich/ ták iákosmy są wielce z ich oderwánia zásmuceni/ Amen.

Oycze nász, Zdrowáś Má-rya, &c.

MODLITWA CZWARTA.

Zá ś. Stolicę Rzymską.

NAuczyćielu/ Mistrzu/ y Pánie Boże nász Iezu Chryste/ opoko wiáry świe-tey/ Mátko wszytkiego Chrześćián-

stwá

ſtwá / y głowę widomą owczárniey twoiey przeſtawną / Piotrá twego ſtolicę y Kośćioł świety Rzymſki rácz co dźień bárźiey wywyżſzáć / y wyſoce wſtawiáć: A náwroć do Námieſtniká twego ná źiemi / wſzytkie bárány y owce twoie / y zgromadźie pod iednę láſkę rządu twego. Ten Zamek ſtráży y obrony náſzey / od wſzelákiego kácerſtwá y odſzczepieńſtwá / y źrzodło iednośći Chrześćiáńſkiey / zátrzymáy w obronie twoiey áż do końcá. Spełni słowo twoie / áby go brámy piekielne nie przemogły. Day ſkutek modlitwie twoiey / áby wiárá Piotrá tego nigdy nie vſtawáłá: ále pośiláłá bráćią / y wſzytko w iednośći záchowáć y przywieść do ćiebie wody żywey żywotá wiecznego mogłá. Przetoż pozdrawiam rękę twoię oſtrym gwoździem przykowáną do grubego drzewá krzyżá ſromoty twoiey / á ſławy moiey / przez one boleść ćięſzką y mękę twoię / wynieś rękę y rámię ſwoie mocne / á broń zamku y wieże powſzechney wiáry náſzey / Amen.

Oycze náſz. Zdrowáś Máryá, &c.

MO-

MODLITWA PIĄTA.

Zá Koronę Polską, y Wielkie X. Litewskie.

O Rzeze ośierociáłych / y vćieczko záſtrá-ſzonych / głos Ionaſzá nád námi: Prze wielkie grzechy y nieſpráwiedliwośći / zginie Krolestwo y páństwo to. Widziemy Pánie / iżeś przyłożył iuż śiekiere ſrogich ſądow twoich ná to niepłodne drzewo / przetoż lekámy ſie ſrogich przegrożek twoich: lecz gdzież poydziem y ſkryiem ſie przed tobą? Tyś ſam vćieczká náſzá y zákryćie od gniewu twe°. Pomni pokornie prośimy / ácz niegodni / ná długą ćierpliwość y nieſkwápliwość twoie ná zgubę ludzką / ludzki miłośniku: vſłyſz głos zá námi wołáiącey krwie twoiey / ktora zá nas wylana ieſt / y ktorą odkupieni ieſteſmy. Vſłyſz prośbę zá námi Przenaczyſtſzey Mátki twoiey / y Swiętych twoich / á oſobliwie miłych Oycow náſzych / ktorzy tu wiáre twoie ſzczepili / y rozmnażáli: poczekay ieſzcze / nie ſkwápliwy á dobry Sędzia / záchoway tę cząſtkę Kośćiołá twego / á nie trác dziedzictwá twego / ktoreś ty tu ſobie obrał. Ieſzcze ten niepłodny pień ziemią buyney Krwie twoiey y łáſki okopay / dáiąc nam práwe powſtánie od złośći

 náſzych /

náſzych / y poczyń nas prawdziwemi ſpráwiedliwośći miłośniki: rácz nam przywroćić dobre dni ſpokoyney ſłużby twoiey. Vchoway nas Woyny y krwie rozlánia / á wolą nieposłuſznych podbiy pod posłuſzeńſtwo iedności wiáry twoiey: nie day nas w moc Pogáńſką / á odeymi ſerce / y záſtráſz nieprzyiacioły náſze. Przetoż pozdrawiam drugą rękę / przebitą gwoździem zámordowánia twego / y ono krwáwe záwieſzenie y rospięcie twoie ná drzewie Krzyżá ś. y one boleśći vmieránia twego: proſzę przez tę mękę twoie / iákoś krzyżownikom ſwym odpuśćił / przepuść y nam ktorzyſmy ćię gniewáli / ábyſmy popráwuiąc żywotá náſzego / y pod twoie ſię karánie poddáiąc / miłośierdzia y łáſki twey nie vtrácili / y chwalili imię twoie ná wieki. Zmiłuy ſię / zmiłuy ſię / Pánie náſz nád námi / Amen.

Oycze náſz, Zdrowáś Márya, &c.

To odprawiwſzy, znowu w Kośćiele klękenieſz, y mowić będźieſz nabożnie Pſalm 50.

Pſalm 50.

Zmiłuy ſię nádemną Boże / według wielkiego miłośierdzia twego.

A we-

A według mnoſtwá litości twoich: zgladź nieprawość moie.
Jeſzcze więcey omyi mię od nieprawości moiey / y od grzechu moiego oczyść mię.
Abowiem ia znam nieprawość moię / y grzech moy ieſt záwżdy przeciwko mnie.
Tobie ſámemu zgrzeſzyłem / y złość przed tobą m vczynił: ábyś ſię vſpráwiedliwił w mo- wách twoich / á żebyś zwyciężył gdy cię po- ſądzáią.
Oto bowiem w nieprawościách ieſtem po- częty: á w grzechách poczęłá mię mátká moiá.
Oto bowiem vmiłowałeś prawdę: niewiá- dome á ſkryte rzeczy mądrości twoiey obiáwi- łeś mi.
Pokropiſz mię Pánie Hizopem / á będę o- czyściony: omyieſz mię / á będę nád śnieg wybielony.
Słuchowi memu dáſz rádość y weſele: y rozráduią ſię kości poniżone.
Odwroć oblicze twoie od grzechow moich: á zgladź wſzytkie nieprawości moie.
Serce czyſte ſtworz we mnie Boże: y Duchá práwego odnow we wnętrznościách moich.
Nie odrzucay mię od oblicza twego: y Duchá świętego twego nie bierz ode mnie.
Przywroć mi rádość zbáwienia twego: á Duchem przedniey ſzym potwierdź mię.

Bede náuczał niepráwe drog twoich: á niezbożni do ciebie śię náwrocą.

Wybaw mię ze krwi Boże / Boże zbáwienia mego: á ięzyk moy z rádośćią będźie wysławiał spráwiedliwość twoię.

Pánie otworzyß wárgi moie: á vstá moie opowiádáć będą chwałę twoię.

Abowiem gdybyś był chćiał ofiáry / wżdybychći ią był dał: w cáłopalonych nie będźieß śię kochał.

Ofiárá Bogu Duch ſtrapiony: ſercá ſkruszonego y vniżonego Boże nie wzgárdźiß.

Vczyń dobrze Pánie Syonowi w dobrey woli twoiey: áby śię zbudowáły mury Jeruzalem.

Tedy przyimieß ofiárę spráwiedliwośći / obiáry / y cáłopalenia: tedy nákłádą ná Ołtarz twoy ćielcow.

Chwałá Oycu / y Synowi / y Duchowi świętemu.

Jáko byłá ná początku / y teraz / y záwżdy / y ná wieki wiekow / Amen.

Pſalm ſkończywſzy mow:

℣. Pokaż nam Pánie miłośierdźie twoie.
℟. A zbáwienie twoie rácz nam dáć.
℣. Pomni Pánie ná zgromádzenie twoie.
℟. Ktoreś od początku pośiadł.

℣. Zbá-

℣. Zbáwione vczyń sługi twoie.
℟. Boże moy w tobie vfaiące.
℣. Pánie nie według grzechow nászych známi ſię obchodź.
℟. Ani według nieprawośći nászych, czyń nam nagrody.
℣. Ześli nam rátunek z świętego.
℟. A z Syonu broń nas.
℣. Niechay będźie pokoy w twey woli.
℟. Y doſtátek w Wieżách twoich.
℣. Pod twoię obronę vćiekamy ſię święta Boża Rodźićielko.
℟. Niechćiey pogárdzáć w potrzebách nászych prośbámi nászemi.
℣. Pánie wysłuchay modlitwę moię.
℟. A wołánie moie niech przyidźie do ćiebie.

Modlitwá zá Królá Iego Mośći.

WSzechmocny á dobrotliwy Boże nász / ktory wszytkim władnieſz / á miłośierdźie twoie święte komu chceſz pokázuieſz: wyſłuchay / pokornie prośimy / prośby nászey / á weyźrzy láſkáwym okiem ná Królá Janá Kázimierzá Páná

nászego/ y ná Woyská iego przećiwko Poganom y Schizmátykom boiuiące. Abowiem w tobie sámym wszytká śiłá nászá. Nie záwstydzay nádźieie nászey. Puść postrách ná te ktorzy ćiebie áni Kośćiołá twego nie słuchá- ią/ podnieś ná nie ręke twoie/ po- trwoż sercá ich/ áby poználi wszech- mocność twoie/ żeś ty sam iest Pá- nem y Bogiem nászym/ ktoremu sie żá- den przećiwić nie może. Vćiesz Ko- śćioł twoy ś. vćiesz y te strapioną Ko- ronę nászę/ á day nád twemi y wszyt- kiemi nászemi nieprzyiaćioły zwyćie- stwo. Ktory żywiesz y kroluiesz/ Bog w Troycy iedyny ná wieki/ Amen.

Modlitwy.

NIewypowiedźiáne miłośierdźie twoie rácz nam Pánie łáskáwie pokázáć: żebyś z nas záráży y grzechy wszytkie zięł: y od karánia/ ktorego zá nie godnismy/ wyrwał.

BOże/ od ktorego idą święte żądze/ dobre rády/ y spráwiedliwe vczynki: day sługom twoim/ on ktorego świát dáć nie może/ pokoy: żeby y sercá náße przykazániu twemu poddáne: y nieprzyiaćioł zniożßy strách/ czásy zá obroną twoią były spokoyne.

WSzechmogący wieczny Boże: w ktorego ręku są wßytkich mocy/ y wßelákich Krolestw práwá: weyźrzy ná porátowánie ludu Chrześćiáńskiego: żeby narody pogáńskie y schizmátyckie/ ktore w swoiey srogośći vfáią; práwicę twoiey mocą były skruszone.

KOśćiołá twego/ prośimy Pánie/ modlitwy miłośćiwie przypuść: żeby zá zepsowániem przećiwieństwá wßelákiego/ y błędow wßelákich: w bespieczney tobie służyć mogł wolnośći.

WSzechmocny wieczny Boże/ ktorego Duchem wßytko Kośćiołá Chrześćiáńſkiego ćiáło poświeca y rządźi ſię: wyſłuchay nas/ gdyć ſię zá wßytkie ſtany modlimy: żeby z łáſki twey dáru/ od wßytkich ſtanow wierna ſłużbá tobie oddawána byłá. Przez Páná náßego Jezuſá Chryſtuſá Syná twego/ ktory ztobą żyie y krolnie w iedności tegoż Duchá ś. przez wßytkie wieki wiekow. ℟. Am.

℣. Wysłuchay nas wſzechmocny á miłościwy Pánie. ℟. Amen.

℣. A wiernych duſze przez miłośierdźie Boże, niech odpoczywáią w pokoiu.

℟. Amen.

Wracáiac ſię do domu, mow.

Te Deum laudamus.

CIebie Bogá chwalimy: ćiebie Pánem wyznawamy.

Tobie Oycu wiecznemu/ wßytek ziemſki okrąg cześć oddawa.

Tobie

Tobie wszyscy Anyołowie / tobie niebiosá y wszytkie mocárstwá.
Tobie Cherubinowie y Seráphinowie / nieprzestáiącym głosem śpiewáią:
Swięty / święty / święty / Pan Bog Zastępow.
Pełne są niebiosá y ziemiá máiestatu chwały twoiey.
Ciebie przesławny Chor Apostolski:
Ciebie chwálebny poczet Prorocki:
Ciebie świetne woysko wielebnych Męczennikow wysławia:
Ciebie też po wszytkim świećie Kośćioł święty wyznawa.
Oycá niezmiernego máiestátu.
Chwálebnego też y prawdźiwego á iedynego Syná twego:
Y Duchá świętego poćieszyćielá.
Tyś iest Krol chwały / o Pánie Chryste.
Tyś iest Syn Bogá Oycá wiekuisty.

Ty máiąc przyiąć człowieczeństwo náſze/ dla wybawienia náſzego/ nie brzydziłeś ſie w Pánieńſkim żywoćie mieſzkániem.

Ty ſkruſzywſzy żądło śmierći/ otworzyłeś wierzącym kroleſtwo niebieſkie.

Ty ná práwicy Bożey śiedziſz/ w w chwale Bogá Oycá.

Skąd wierzymy że nas przydzieſz ſądzić.

Przetoż ćie prośimy / rácz wſpomoc ſługi twoie/ drogą krwią twoią odkupione.

℟ rácz nas z twemi świetemi chwały wieczney obdárzeniem opátrzyć.

Zbawże lud twoy/ Pánie/ y błogoſław dziedzictwu ſwoiemu.

A rządź ie y podwyżſzay ná wieki.

Ná káżdy dzień błogoſłáwimy ćiebie.

℟. chwalimy imie twoie ná czás wieczny/ y ná wieki wiekow.

Ráczże

Ráczże tego dnia/ Pánie/ grzechu nas káżdego vchowáć.

Zmiłuy śie nád námi Pánie / zmiłuy śie nád námi.

Niechay będźie miłośierdźie twoie/ Pánie/ nád námi gdyż w tobie nádźieię pokłádamy.

W tobiem/ Pánie/ nádźieię położył: niechże nie będę pohánbion ná wieki.

Zámykáiąc Modlitwy twoie, mow:

℣. Pokaż nam Pánie miłośierdźie twoie.
℟. A zbáwienie twoie rácz nam dáć.
℣. Pánie wysłuchay modlitwę moię.
℟. A wołánie moie niech do ćiebie przyydźie.

Modlitwá.

SPráwy násze/ prośimy Pánie/ Duchem twoim poprzedzay/ y rátunkiem do końcá prowadź: áby káżda

násza

náſzá modlitwá y ſpráwá od ćiebie záwſze ſie záczynáłá / y przez ćie záczetá kończyłá ſie. Przez Páná náſzego Jezuſá Chryſtuſá Syná twego / ktory ztobą żyie y kroluie w iedności Duchá świetego Bog / ná wieki wieczne / ℟. Amen.

℣. Błogosławmy Pánu.

℟. Bogu dźięká.

℣. Niech nas błogosławi y ſtrzeże, wſzechmocny y miłośierny Pan, Oćiec, y Syn, y Duch święty. ℟. Amen.

℣. A wiernych duſze przez miłośierdźie Boże, niech odpoczywáią w pokoiu.

℟. Amen.

Kátholi-

Kátholiku Nabożny.

MAß to wiedźieć / iż Jubileuß / ábo Miłośćiwe Láto / raz tylko maß otrzymáć/ wyſpowiádawßy ſię / y kommunikowawßy w ktorymkolwiek Kośćiele / z tych trzech náznáczonych: Troyce świętey / ś. Piotrá / ábo ś. Stániſłáwá ná Zamku. A ktoby raz Jubileuß z wypełnionemi Kondicyámi otrzymawßy / znowu ſię w tydźień / ábo we dwie Niedźieli / ſpowiádał; tákowy nie otrzymuie znowu Jubileußu / ábo Miłośćiwego Látá; ále tylko Láſki niebieſkie/ ktore nań z miłośierdźia ſwoiego Zbáwićiel duß náßych / przez Sákrámentá ſwoie święte wlewa / iáko wßytkim nabożnym / według niewypowiedźiáney dobroći ſwoiey wlewáć / ábo dáwáć raczy.